

Historien om.... ...innevånarna på torpet Karlslund vid Årsta

©Copyright Mauritz Henriksson 2008

Torpet Karlslund, förr Bakom, i Årsta Havsbad

Ligger vid norra utfarten mot Årsta slott, Byggnaden i förgrunden numera borta, tv skymtar det nuvarande huset, flyttat hit 1917

Foto från Haninge Kommuns bildarkiv, (Harry Runqvist)

Torpet Karlslund, till Årsta, hette från början Stymninge Bakom. Det byggdes 1811. På 1820-talet tog man bort "Stymninge", och använde bara "Bakom" som namn på torpet. Från ca 1853 ändrades namnet till "Karlslund".

De första innevånarna var Eric Lindgren och hans hustru Maja Stina Berg. Eric var född 1 juni 1755 i Nyköping. Maja Stina var född i Grödinge 24 mars 1767. De hade kommit från Grödinge till Stymninge 1809. När de flyttade in på Bakom hade de även med sig tjänstegossen, eller kanske fostersonen, Fredric Larsson. Han var född i Grödinge 3 juni 1799, men var inte deras son.

Familjen blev bara kvar i två år. De flyttade 1813 till närliggande Ersberg. (heter på senare tid Eriksberg.) Dessutom fanns änkan Brita Andersdotter, född 18 jan 1761 på Oxnö (Gålö), men kom närmast från Frönäsudd (Gålö). Hon flyttade till Valsta några år senare.

Förutom änkan Brita fanns där ytterligare några inhysingar. Bland dem Carl Ersson född 1766 och hans hustru Cathrin Andersdotter, född 1760. Båda födda i Västerhaninge församling. De hade kommit därifrån 1814, men flyttade tillbaka dit efter ett år.

En annan inhysing var Eric Ersson, född 1770 i Västerhaninge, och hans hustru Carin Andersdotter, född 1778 i Sigtuna. De kom antagligen dit 1815, men hade innan dess bott lite varstans. De hade tre söner med sig, Eric född 11 november 1802 på Rudan, Anders född 18 februari 1805, otydligt var, men förmodligen på Rysses (strax före Gålöavfarten) och Pär Gustaf född 13 februari 1809 i Västerhaninge församling. Redan 1816 flyttade de därifrån till Västerhaninge men kom tillbaka 1819. Då stannade de i två år och flyttade sedan till Stymninge.

År 1817 fanns Anders Algren där, född i Alsike i Uppland, med hustrun Anna Cajsa Mattsdotter, född i Brännkyrka församling. De hade kommit från Solberga, i församlingen, med en son född där den 11 augusti 1816. Änkan Maria Persdotter, född 2 juli 1755 på Bihagen (Gålö), bodde också där något år från 1816 som inhysing.

År 1821 kom Pehr Larsson, född 1767 på Beteby. Han var gift med Stina Ersdotter, född i juli 1779 på Blista (finns inte längre). De kom närmast från Nylända båtsmanstorp, och blev kvar på Bakom i många år. (mer om dem senare)

1822 kom Carin Andersdotter, född 1752 på Nylända, till torpet som inhysing. Hon var gift med Jan Jansson på Nylända, men han hade flyttat till Sipängen samma år. Varför de flyttade till olika håll framgår inte. Carin bodde kvar till 1826 och flyttade då ihop med sin man igen, men på båtsmanstorp Flätjan (numera Borinstorp). Hon avled där i januari 1829 som änka, 77 år gammal. Maken Jan hade dött ett halvår tidigare.

Borins Torp eller Flätjans BT No 12 (2008)
Finns i HFL från 1746
Foto Mauritz Henriksson

1827 kom änkan Maria Andersdotter, född 12 oktober 1752 på Stymninge. Maria kom från Ytterträda båtsmanstorp. Samtidigt kom också hennes ogifta dotter Maria Mattsdotter från Blista. Dottern Maria var född 1789 på Nylända och hade oäkta sonen Anders, född

1822 på Lännåker. Om sonen står det att han "kan inte tala".

Maria Mattsdotter avled i maj 1828. hennes mor, änkan Maria, tog sitt barnbarn med sig och flyttade till torpet Ersberg samma år.

Från Ersberg kom istället, fast två år senare, pigan Stina Pehrsson. Hon var född 9 april 1793 på Hammarn, och hade två oäkta döttrar, Anna Catharina född 26 september 1822 på Ytterträda båtsmanstorp, och Johanna, född 7 mars 1829 på Ersberg. Under något år bodde också "ofärdige och sjuklige" Carl Fredrik Olsson där. Han var född i april 1807 i Tyresö församling. Carl Fredrik flyttade till Flätjans båtsmanstorp. Pigan Stina och Carl Fredrik gifte sig i november 1832. De två samt hennes döttrar flyttade då ihop på Ytterträda.

Inhysingen sedan 1821, Pehr Larsson, avled 3 maj 1832. 3 april samma år hade torpet fyllts på med pigan Anna Ersdotter, född på Blista 20 april 1803. Hon hade oäkta dottern Anna Maria, född 1826 på Stymninge. De kom från Ersberg.

Avlidne Pehr Larssons änka, Stina Ersdotter, blev kvar på torpet. Pehr och Stina hade sonen Lars Pehrsson, född 13 november 1807 på Stymninge. Han hade inte bott hos föräldrarna sedan de kom till Bakom. Senast hade han varit i Spånga resp. Solna socknar, men kom hem till modern 1832.

Hur länge det dröjde innan han och pigan Anna fattade tycke för varandra står det inget om i kyrkböckerna. Ett resultat av en spirande romans föddes i alla fall den 25 januari 1835. Det blev en son som fick namnet Pehr Erik. I födelseboken är han noterad som oäkta, men det framgår senare att Lars är far till barnet.

Stymninge

Foto Gillets Arkiv

Lars och Anna gifte sig i augusti 1837. Redan den 2 september samma år föddes nästa barn, en son till, som fick namnet Lars Olof. Att han uppenbarligen var avlad före äktenskapet har ingen betydelse. Han föddes inom äktenskapet.

Hustrun Annas dotter Anna Maria flyttade till Sunnansund på Gålö 1839. Hon flyttade sedan runt på Gålö, men kom tillbaks 1849.

Lars och Anna fick tredje sonen, Carl August, den 10 mars 1840. Det blev en fjärde son, Anders Gustaf, den 26 januari 1844. Anna födde sedan en dotter den 19 juli 1847, men hon dog 3 mars 1848. Det fanns inga andra

boende på Bakom sedan 1833. Familjen bestod ändå av 8 personer vid års-skiftet 1847- 48.

Den 11 januari 1849 avled änkan Stina Ersdotter, 70 år gammal.

I oktober samma år kom Annas dotter Anna Maria hem från Gålö. Senast hade hon varit på Askvik. Ungefär samtidigt flyttade även Annas föräldrar, Erik Andersson, född 23 februari 1779 på Tyresö, och Maria Månsdotter, född 27 februari 1769 på Stymninge, in på torpet. Den 11 april 1850 födde Annas dotter Anna Maria oäkta sonen Jan Peter. Han hade väl blivit till på Gålö.

De äldre sönerna började samma år att röra på sig. Per Erik till Småhamra, Lars Olof och Carl August till Tomta på Gålö. Hustruns dotter Anna Maria lämnade bort sin lilla son till ett ställe jag inte kan tyda namnet på. Själv flyttade hon till Ornö 1852. Hon kom tillbaks tre år senare och återfick sonen.

År 1853, ca, fick torpet Bakom sitt nuvarande namn Karlslund.

Torparhustrun Anna Ersdotter avled 18 maj 1856. Sönerna återvände hem. Anna Maria med sin lilla son flyttade återigen till Ornö. Hon fick där en oäkta dotter i mars 1859, och en dito son i juli 1864. Far till den senare var änklingen och kronobåtsmannen Fredrik Gustaf Glantsberg på Lindviken på Ornö. De gifte sig i september samma år.

1858 flyttade Per Erik till Ornö för gott. Lars Olof gifte sig 23 oktober 1859 med pigan Henrika Lindberg som bodde på torpet med sin dotter. Henrika kom från Ingarö och var änka efter en båtsman som drunknade där. Lars Olof blev sedan båtsman på Tomta båtsmanstorp på Gålö.

Kvar hemma hos fadern blev sönerna Carl August och Anders Gustaf samt några drängar och pigor som hade arbete på närliggande gårdar.

I början av mars 1860 gjorde torparen Lars Persson och hans två hemmavarande söner sig skyldiga till stöld av 1 1/2 tunna råg från en loge på Stymninge. (se "Historien om rågstölden på Stymninge 1860"). Alla tre fick fängelse. Fadern avled i Länsfängelset. Carl August, som fick kortaste straffet, kom tillbaks till socknen på hösten samma år. Han gifte sig i oktober 1861 på Solberga med Maria Sofia Karlsdotter från Sorunda. De fick två döttrar innan de flyttade till Sorunda 1864.

År 1832 den 9 maj förrättades bouppteckning efter inhysesmannen Pehr Larsson i Bakom, Österhaninge Socken, som avlidit den 3 innevarande månad och efter sig lämnade änkan Stina Ersdotter samt en myndig son, Lars Österberg, och kvarlåtenskapen uppgavs av änkan i ordning som följer.

1 kaffepanna, 12 sk, 6 tenntallriker 2 Rd	2:12
1 tennstop, 1 ljusstake av tenn	-: 32
2 st fotpannor, 1större 1 mindre	1: 00
1 såg 2 borrar 16 sk, 2 ystar 1 spade 32 sk	1: 00
1 trifol (?) 2 hammare 1 bandhake	0: 12
2 par bordsknivar 2 savoarer	0: 08
1 väggur 2 kittlar	2: 16
1 litet skåp 1 bord	0: 16
1 säng 3 karmstolar	0: 32
1 vävstol med tillbehör	1: 00
1 diskhylla 1 såll	0: 04
2 gamla ökstockar	1: 16
1 flötnot med tågor 5 1/2 nät	3: 16
1 par katbocker 3 skötar utslitna	1: 00
1 mindre parti utslitna mans gångkläder	2: 00
1 tacka 1 lamm	2: 00
Summa	20: 12

Skulder

Till klock. A. Bjurholm för auktionsinrop	1: 29
Till Olof Andersson i Blista	3: 32
Begravningskostnader tillsammans	7: 27
Bouppteckningskostnader	1: 16
Summa skuld	16: 08
Behållning	4: 04

Sålunda varder uppgiften befunnen och värderad av närvarande värderingsmännen

A. Bjurholm	Olof Andersson
Klockare	God Man

Fattigprocenten är till Österhaninge församlings fattigkassa betalt med 2 skilling banco och varder härigenom kvitterad

Österhaninge 11 juni 1832
Eric Bergfalk

Bouppteckning efter Pehr Larsson i Bakom

(Rd=Riksdaler, sk=skilling. 48sk = 1 Rd, förf. anm.)

Varför sonen i bouppt. heter Lars "Österberg" har jag ingen förklaring till. De hade bara en son och han hette Lars Pehrsson

Anders Gustaf blev fri 1861 och kom först till Tomta. Han flyttade sedan några gånger inom församlingen, men gjorde sig skyldig till ännu en stöld 1868. Denna gång på Söderby (vid Handen). Efter det straffet flyttade han till Grödinge och gifte sig, blev änklings och gifte sig en gång till.

På hösten 1860 kom nye torparen Anders Gustaf Simonsson, född 20 februari 1825 på Hesslingby. Han var gift med Beata Kristina Wallin, född 26 juli 1822 på Ersberg. De hade inga gemensamma barn. Han var änklings, bodde och jobbade som dräng på Stora Liåker på Gålö, hon var piga på samma ställe när de gifte sig på hösten 1855. Därefter hade de bott på Årsta innan de tog över Karlslund.

Anders Gustafs syster Anna Lovisa Simonsdotter flyttade också in där, men inte förrän 1867. Dessförinnan hade de haft tjänstegossar och tjänsteflickor (personer under 17 år) boende hos sig. Senare varierade de inneboende i ålder fram till 1879.

År 1880 var det bara torparen, hans fru och syster, samt 19-årige drängen Karl Alfred Andersson kvar på Karlslund. Den senare flyttade till Västerhaninge 1881. Anders Gustaf och hustrun Beata Kristina blev kvar till november 1885 då de flyttade till Årsta. Systemen flyttade till Stymninge 1887.

Redan i mars 1885 hade nya innevärdare flyttat in på torpet. Det var Jan Olof Jansson, född 14 augusti 1847 på Muskö, gift sedan 1875 med Johanna Charlotta Hofdahl. Hon var född 12 juni 1850, också på Muskö. De hade fem döttrar med sig.

Hilma Christina	född 7 aug 1876
Elfrida Charlotta	född 1 mars 1878
Maria Lovisa	född 30 juni 1879
Anna Sofia	född 27 juli 1881
Eva Elisabeth	född 1 mars 1883

En dryg månad efter ankomsten utökades familjen med Emma Mathilda den 9 maj, och den 15 december 1888 föddes Ida Johanna. Summa sju flickor i familjen. Alla flyttade till Dalarö 11 mars 1890.

Den 31 mars kom deras efterträdare. Före detta båtsmannen Carl Peter Hagman, född 12 juni 1849 på Muskö. Han var gift sedan 8 november 1874 med Brita Lovisa Jansdotter, född 12 april 1850 på Muskö. Hon var syster till förre torparen Jan Olof på Karlslund.

Denna familjen hade också fem barn med sig. Även de var födda på Muskö.

Johan Magnus	född 25 jan 1875
Maria Axelina Lovisa	född 2 juni 1877
Carl Olof	född 9 jan 1879
Erik Gustaf	född 26 mars 1881
Knut Anton	född 2 april 1885.

Denna familj fick också tillökning på Karlslund med sonen Gunnar den 15 november 1891. Dessutom kom arbetaren Anders Peter Jansson, född 18 maj 1854. Han var bror till Brita Lovisa och förre torparen Jan Olof. Sonen Carl Olof flyttade tillbaks till Muskö i februari 1894, men återkom senare. Övriga familjen flyttade till Västerhaninge församling i mars samma år.

I november året innan hade en ny torpare kommit på plats med familj. Karl Erik Karlsson, född 1 oktober 1870 i Lundby församling i Södermanland. Han var gift med Amalia Maria Lundin, född på Havtornsudd (Gålö) den 28 juli 1863. De hade sonen Karl Arvid med sig och fick Maria Cecilia 22 november 1894 på Karlslund. De kom närmast från Årsta och flyttade till Säfnäs (Gålö) 1896.

1894, i november, hade statardrängen Alfred Johansson, född i Situna församling i Skaraborgs län 1870, flyttat in. Han hade blivit änklings ute på Värmdö i april samma år. Hans avlidna fru hade fött honom tre barn, som han hade med sig. Barnen var födda i olika församlingar, så de hade nog flyttat omkring en del. De blev inte kvar här heller så länge. De flyttade in till Katarina i Sthlm redan i januari 1895.

Den 14 mars 1896 tillträdde torparen Karl Fredrik Pettersson på Karlslund. Men han flyttade inte in förrän i november 1897. Han var född 1839 i Svärta församling i Sörmland, gift sedan oktober 1876 med 16 år yngre Anna Lovisa Pettersson. De hade döttrarna Emma Kristina, född 1880 på Mörkö, och Jenny Cecilia född i oktober 1889 i Sorunda. Det var från Sorunda de kom, men hade annars bott lite varstans. Äldsta dottern flyttade hemifrån 1902, medan resten av familjen flyttade till Blista 1906

År 1899 hade drängen Karl Olof Hagman kommit och bott några år. Han hade bott där i början av 90-talet med sina föräldrar. Han gifte sig 1901 med Mathilda Charlotta Andersson från Kungsholmen, och flyttade till Flätjans båtmanstorp.

Som ny torpare på Karlslund från april 1906 kom Johan Viktor (Svensson) Pettersson. (han hette Svensson tidigare eftersom fadern hette Sven men vid slutet av 1800-talet började man att använda faderns efternamn, i detta fall Pettersson.) Johan Viktor var född 2 november 1865 på Frönäsudd (Gålö). Han hade bott på Ljusterö och gift sig där med Regina Eugenia Jansdotter, född på Ljusterö den 9 januari 1865. Regina hade fött en oäkta son, Karl Viktor, den 4 april 1897. Johan var far till barnet, men de gifte sig inte förrän i oktober 1889. Därefter fick de Anna Eugenia 25 januari 1890 på Ljusterö innan de flyttade till Alfsta Skogsäng i Västerhaninge. Där fick de sonen Erik Gustaf 1 mars 1891. Därefter bodde de på Stymninge och fick Hilda Regina 30 september 1893, men återvände till Alfsta och fick sista barnet Sven Fritiof den 9 januari 1902.

Alfsta Skogsäng under Fors

Den 5 april 1906 anlände familjen till Karlslund. Alla utom äldste sonen, han kom ett år senare. De

första dryga 2 åren hade de dessutom fostersonen Knut Leonard Vilhelm, född 1 mars 1904 i Maria församling i Sthlm. Sista november 1908 anlände även torparens fader, änklungen Sven Erik Pettersson. Han var född på

Ligger efter gamla vägen mellan Blista/Stymninge och Årsta Havsbad
Foto ur Gillets arkiv

Ornö, blivit änklung i oktober 1892. Sven Erik avled 26 oktober 1911 på Karlslund, drygt 76 år gammal.

De äldre barnen passerade 20-års ålder och började överge hemmet. Först ut var Anna Eugenia som flyttade till Stockholm. Hon födde oäkta dottern Anna Elisabeth 16 februari 1915 på Kungsholmen. Hon kom tillbaka, med barnet, till Karlslund och gifte sig i maj 1919 med arrendatorn August Anselm Fahlstedt på Stadsberga Vesterdalen och flyttade dit.

Hilda Regina födde tvillingarna Arnold och Gunhild Regina den 4 juli 1915. Pojken dog en vecka senare på Maria Sjukhus. Flickan dog av kikhosta i april året efter. Hilda Regina hade gift sig i mars med snickaren, änklungen, Alfred Bergström, och flyttade till Solna i september samma år.

Äldsta sonen, fiskaren Karl Viktor, gifte sig den 12 november 1915 med Anna Justina Eriksson, dotter på Alfsta Skogsäng i Västerhaninge församling. Hon var född på Årsta i oktober 1886. Karl Viktor flyttade till Skogsäng efter bröllopet. De fick deras första barn redan i februari 1916.

En uppgift berättar att Karlslund fick sitt nya, ännu gällande, bostadshus på plats 1917. Det ska ha flyttats dit från Årsta. Var det stod vid Årsta berättas inget om. Eventuellt kan det ha varit en flygelbyggnad till slottet. Av det gamla finns inget kvar, men grundrester av den gamla ladugården kan man se vid bussarnas vändplan.

Erik Gustaf blev också fiskare, kanske tillsammans med sin bror. Han gifte sig i december 1919 med Signe Adolfina Johansson. Hon var född 24 november 1897 i Södertälje landsförsamling, men bodde på Stymningevik hos sina föräldrar. Signe Adolfina var ett av 14 barn på det torpet. Hon födde deras första barn, Erik Gunnar redan 10 december 1918. Erik Gustaf erkände faderskapet. Efter bröllopet flyttade de in på Karlslund hos hans föräldrar. På Karlslund utökades familjen med:

Sigrid	6 aug 1920
Algot	3 maj 1922
Helge	2 juni 1926
Lennart	4 maj 1930
Bengt	1 maj 1933
Arne	31 juli 1941

Yngste sonen, Sven Fritiof, gjorde sin militärtjänst 1922. Han återkom därefter till hemmet och ser ut att ha bott kvar till slutet av 20-talet. 1929 flyttade han över sockengränsen till Alfsta Skogsäng. Han återkom till Österhaninge och bosatte sig på Nilsberga i december 1930. Han hade då varit till Brännkyrka och gift sig den 26 juli 1930 med Gunhild Tekla Linnea Karlsson, som då bodde på Gustav Vasas väg i Örby. Men Gunhild var inte med till Nilsberga förrän i juli 1931. Hon hade då med sig sonen Nils, född 1930.

Om Gunhild Tekla Linnea kan berättas att hon föddes 2 oktober 1908 i Emmasdal i Brännkyrka. Fadern var järnarbetaren Oskar Amatos Karlsson född 1874 i Katarina församling. Modern var Augusta Vilhelmina Johansson, född 1876 i Hvittinge församling i Västmanland.

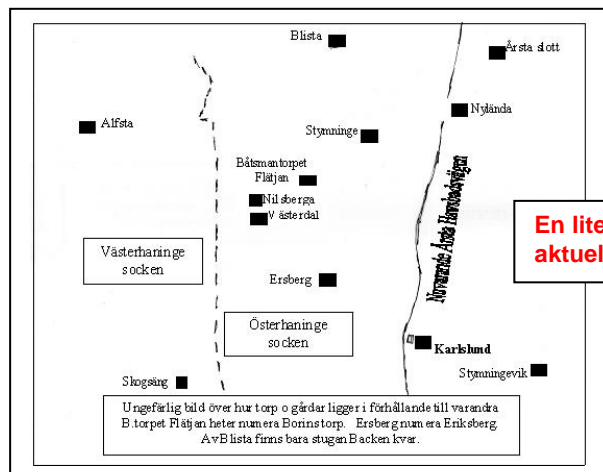
Sven och Gunhild fick sedan dottern Gunhild den 1 oktober 1935 på Nilsberga. De bodde kvar där 1970.

Torparen Johan Viktor Pettersson avled på Karlslund den 6 maj 1945. Hans hustru Regina Eugenia levde till 3 mars 1948.

Sonen Erik Gustaf, som bodde kvar med sin fru Signe Adolfina och barnen, avled den 17/11 1968 i Vendelsö, Signe avled den 9/8 1974.

Deras son Bengt och sonsonen Åke finns kvar i samhället Årsta Havsbad, när detta skrivs 2008.

Sven Fritiof dog i Handen 1987 och hustrun Gunhild, likaså i Handen, 1993.

En liten skiss över de aktuella platserna

Karlslund 2008

Foto Sune Nilsson

Karlslund 2008

Ung. samma vinkel som bilden 1:a sidan
Foto Sune Nilsson